

1059

B. Ed. (General)-2<sup>nd</sup> Semester  
P-2.1/2.2 [Opt.(vi)]: Pedagogy of Fine Arts  
(Same for USOL Candidates of 2<sup>nd</sup> Semester)  
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 40

**NOTE:** Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

-\*-\*-\*

**UNIT - I**

- I. What is the importance of lesson planning? Write the difference between micro and macro lesson planning. (4+4)
- II. Prepare the syllabus for teaching the art classes at elementary level. (8)

**UNIT - II**

- III. Explain with examples to teach Fine Arts in correlation with other school subjects. (8)
- IV. How Jamini Roy has contributed in the field of Art? Explain his paintings. (8)

**UNIT - III**

- V. Explain the concept of still life and what are the principles of still life. (8)
- VI. A Fine Art teacher should have professional competencies, discuss in detail. (8)

**UNIT - IV**

- VII. 'Shadang' of Indian Art is helpful to create a best masterpiece of Indian Art, discuss. (8)
- VIII. Explain in detail any two elements of art with suitable drawing. (8)

**UNIT-V**

- IX. (a) Prepare a micro lesson on questioning skill.  
(b) Colour classification  
(c) Fine Arts and Society  
(d) Use of Text Books in teaching Fine Arts. (4×2)

-\*-\*-\*

(Hindi/Punjabi versions enclosed)

**नोट:** प्रश्न संख्या 9 (भाग-5) जो कि अनिवार्य है तथा भाग (1-4) में से एक प्रश्न का चयन करते हुए, सभी में से कुल पाँच प्रश्न करो।

-\*\_\*\_\*-

### भाग-1

1. पाठ योजना का क्या महत्व है? सूक्ष्म और वृहत पाठ योजना में अन्तर स्पष्ट कीजिए।
2. प्राथमिक स्तर पर कक्षाओं के लिए कला विषय पढ़ाने के लिए पाठ्यक्रम तैयार कीजिए।

### भाग-2

3. ललित कलाओं को अन्य स्कूली विषयों के साथ सह-सम्बन्ध स्थापित करके पढ़ाने की व्याख्या, उदाहरणों सहित कीजिए।
4. जैमिनी रॉय ने कला के क्षेत्र में कैसे योगदान दिया है? उसकी चित्रकारियों का वर्णन कीजिए।

### भाग-3

5. स्थिर वस्तु चित्र की अवधारणा का वर्णन कीजिए और इसके सिद्धान्त क्या है? व्याख्या कीजिए।
6. एक ललित कला अध्यापक में व्यवसायिक निपुणताएं होनी चाहिए। सविस्तार वर्णन कीजिए।

### भाग-4

7. 'भारतीय कला में 'षडंग', सर्वोत्तम श्रेष्ठ कृति बनाने में सहायक हैं।' चर्चा कीजिए।
8. कला के कोई दो तत्वों की, उचित चित्रों के साथ विस्तृत व्याख्या कीजिए।

### भाग-5

9. (क) प्रश्नावली कौशल पर सूक्ष्म योजना तैयार कीजिए।  
(ख) रंग वर्गीकरण।  
(ग) ललित कला और समाज।  
(घ) ललित कला अध्यापक में पाठ्य पुस्तक का उपयोग।

-\*\_\*\_\*-

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

\_\*\_\*\_\*\_

ਭਾਗ-1

1. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? ਸੁਖਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
2. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਲਾਸਾਂ ਲਈ, ਕਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਲਲਿਤ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਕੂਲੀ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਹਿ ਸੰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।
4. ਜੈਮਿਨੀ ਰਾੱਯ ਨੇ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਕਿਵੇਂ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿਤਾ? ਉਸਦੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਥਿਰ ਵਸਤੂ ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ? ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
6. ਇੱਕ ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵਿਚ ਵਿਵਸਾਇਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹਨ? ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

7. 'ਭਾਰਤੀ ਕਲਾ ਵਿਚ 'ਸ਼ਡੀਂਗ', ਸਬਤੋਂ ਚੰਗੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੈ?' ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
8. ਕਲਾ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਤੱਤਾਂ ਦੀ, ਉਚਿਤ ਚਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸਤਾਰਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. (ੳ) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਵਲੀ ਕੌਸ਼ਲ ਤੇ ਸੁਖਮ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।  
 (ਅ) ਰੰਗ ਵਰਗੀਕਰਣ।  
 (ੲ) ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ।  
 (ਸ) ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਧਿਆਪਣ ਵਿਚ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਉਪਯੋਗ।